

L. 115

R A P O R T P R A S O W Y

za czas od 16. do 30. kwietnia 1919.

Sprawy zewnętrzne.

D o

N A C Z E L N E G O D O W Ó D Z T W A W. P.

Sztab Generalny

W

Zagrzeb, dnia 1. maja 1919.

W A R S Z A W I E.

16. kwietnia 1919.

A g r a m e r T a g b l a t t:

W Bukareszcie wykryto spisek przeciw dynastyi i wojskowym transportom i znaleziono wielką ilość materiału wybuchowego. Aresztowano zawiązanego w tem bułgara Hadzi Petrova.

O b z o r:

1) Giornale d'Italia otwarcie przyznaje, że Włosi są w konflikcie z Wilsonem, który się sprzeciwia aneksyi Rjeki i włoskim pretensjom do Dalmacyi. Odgrąza się nawet, że wojska włoskie nie opuszczają zajętych terytoryów.

2) W całych Włoszech był wczoraj generalny strajk jako protest przeciw włoskiemu imperyalizmowi.

3) W Medyolanie odbyło się wczoraj socjalistyczne zgromadzenie, na którym przyszło do konfliktu z policją i wojskiem, przyczem użyto karabinów i artyleryi. Jest wiele rannych.

W mieście zawiązała się straż obywatelska przeciwbolszewicka.

4) Francuzi zdjęli w Koricy (Albania) narodowy sztandar albański, co wywołało ogólne oburzenie.

5) W Rjece stemplują Włosi noty bankowe austriackie.

R i j e ć:

1) Niemcy naradzają się z Austryą, w jakiby sposób zapewnić sobie Tryest jako wolny port.

2) Chodzą w Rjece pogłoski, że w włoskiej radzie narodowej panuje chaos, który wkrótce doprowadzi do rozwiązania rady.

P r a v d a:

1) Z powodu szerzącego się w Bułgarii bolszewizmu okupowali Anglicy Warnę i ogłosili stan oblężenia. Zwłaszcza w Sofji agituja węgierscy bolszewicy.

2) Włosi rozpoczęli w Gorycyi pobór roczników 1897-1901, przekraczając w ten sposób prawo międzynarodowe, które nie pozwala rekrutować w krajach okupowanych, dopóki nie zostaną definitywnie przyznane odnośnemu państwu.

O B Z O R: 17. kwietnia 1919.

Znany publicysta Gauvain umieścił w "Journal de Genève" artykuł, w którym krytykuje nieudaną misję generała Smutsa w Budapeszcie, gdzie nie potrafił załatwić sprawy bolszewickiej, oraz atakuje rząd Włoski pozwalający ks. Borghese, któremu się nie powiodło w Belgradzie, przebywać w Budapeszcie i popierać węgierskich bolszewików. Z niebezpieczeństwem dla całej Europy porozumiewają się także Włochy z Bułgarią.

R i j e ć:

Dziennik umieszcza list otwarty A. Chéradame'a do Clemenceau'a w którym określa akcyę gen. Smutsa jako odbudowywanie panowania Niemców w środkowej Europie na szkodę Polski, Czech, Rumunji i Jugosławji i twierdzi, że bezpieczeństwo Francji zależy od bezpieczeństwa tych państw.

P r a v d a:

1) Artykuł wstępny Chambon'a w czasopiśmie "Revue parlementaire" omawia problem Włosko-Słowiański. Do rozwiązania go trzeba tylko dobrej woli. Włosi uzasadniają swoje wielkie pretensye do ziem spornych pomocą udzieloną Francji w imię braterstwa, zapominając o tem, że zachowywały się najpierw neutralnie, a dopiero kiedy się ukazało prawdopodobieństwo przewagi po stronie Koalicji, przystąpiły do niej, żeby stworzyć podstawy imperyalizmu grożącego obecnie Serbji, która wystąpiła do walki za słuszną sprawę wtedy, kiedy nie można było jeszcze przewidzieć, która strona zwycięży.

Sprawiedliwy pokój przyzna Jugosłowianom terytorya, które im się słuszenie należą, a nie pójdzie na rękę włoskiemu imperyalizmowi.

Dokumenty stwierdzają, że Dalmacya, Istria, Rijeka i Gorycja a nawet Tryest są słowiańskie.

2) W Bułgarii pragnie część chłopów i socjalistów republiki, a mieszczenie są za monarchją, ale pod panowaniem któregoś z książąt angielskich. Jest także wielu zwolenników unii z państwem S.H.S., ale uważają wystąpienie swoje za przedwczesne.

A g r a m e r T a g b l a t t:

1) We wszystkich większych centrach przemysłowych we Włoszech ogłoszono 15. kwietnia strajk generalny. W Medyolanie doszło do walk z licznymi stratami po stronie strajkujących i wojska.

2) Poseł angielski w Belgradzie zawiadomił ministra handlu, że do Dubrownika przybędą z Anglii następujące towary przeznaczone dla całego S.H.S. 100.000 ton zboża, 300. ton słoniny, 250 oliwy, 5.000 cukru, 400 kawy, 100 herbaty, 300 ryżu, 400 mydła, 100 świec, 500 soli, 300.000 par obuwia, 800 ton skóry, 500.000 par bielizny, 500 męskich materii, 500 damskich, 100 ton nici, guzików i igieł, 50.000 ko-ksu, 120 nafty. Towary przeznaczone są już w drodze.

18. kwietnia 1919.

P r a v d a:

1) Jak wieści z krajów słowiańskich okupowanych przez Włochów głoszą, panuje wśród wojska włoskiego wielka korupcja. Żołnierze i Oficerowie sprzedają całe wagony rzeczy rządowych.

2) Skonstatowano, że w Bułgarii działają rosyjscy i węgierscy agitatorzy bolszewiccy, którzy przy pomocy bolszewizmu mają pomóc Bułgarom osiąść Macedonię i Dobrudżę.

R a d n i c k e N o w i n e:

Położenie we Włoszech jest z powodu strajków nie lepsze od sytuacji w Niemczech.

19. kwietnia 1919.

R i j e c:

Belgradzka " Epocha " umieściła artykuł oficera amerykańskiego poselstwa w Belgradzie Russel Davey Greene, uznający, że cała Dalmacya wraz z wyspami i Rieką powinna przypaść państwu S.H.S. Dalmacya jest ziemią czysto słowiańską, bo i sami Włosi przyznają, że na

600.000 mieszkańców tylko 80.000 jest Włochów.

A g r a m e r T a g b l a t t:

1) Poseł grecki w Belgradzie odjechał do Salonik w sprawie mającego się zawrzeć sojuszu między Grecją a państwem SHS.

2) Z Paryża donoszą, że amerykańscy zawodowi uczeni wypracowali memorandum o położeniu geograficznym, historycznym i narodowym krajów adrytyckich, w którym sprawa Dalmacyi wypadła dla Włoch niekorzystnie.

3) Na cześć przybyłych do Spljitu koalicyjnych dziennikarzy, wydano bankiet, na który zaproszono też komendantów okrętów stojących w porcie. Redaktor "L'Oeuvre" Bertrand upewniał Jugosłowian o życzliwości Francyi, mówiąc, że choć niektóre dzienniki francuskie piszą przeciw nim, cała opinia publiczna jednak jest po stronie Słowian.

Redaktor pisma "Radio" Mooney dziękował za serdeczne przyjęcie, jakiego dziennikarze doznali także w Belgradzie, w Lublanie, Zagrzebiu i Sušaku. Wszędzie witani byli entuzjastycznie, bo ludność widzi w nich oswobodzicieli.

Amerykański redaktor "Chicago Tribune" Czapski wyraził się, że przy swoim skusznem a silnem dążeniu, muszą sobie wywalczyć zupełną wolność i że mogą liczyć na poparcie Ameryki.

P r a v d a: 20. kwietnia 1919.

Delegaci jugosłowiańscy przedłożyli konferencyi pokojowej wynik plebiscytu w Gorycji, Spljiti i Zadar, który wypadł pomimo utrudnień władz włoskich korzystnie dla SHS.

23. kwietnia 1919.

R i j e ć:

Ze wszystkich pism francuskich najbardziej sprzyja Jugosłowianom "Journal des Débats" którego redaktor Gauvain wykazuje, że Dalmacya może tylko do SHS. należeć, bo plebiscyt wykazał tam 95 % Słowian, wobec czego pretensye Włochów są pozbawione zupełnie podstawy. Przewlekanie rady "Czterech" jeszcze bardziej zawiązało sprawę, bo Włosi tendencyjnymi informacjami przedstawiają Jugosłowian jak w najgorszym świetle. Żądają Rijeki, o której nie było mowy w traktacie londyńskim, a nawet ~~żądają~~ Zadaru i Splietu.

A g r a m e r T a g b l a t t:

1) " France Libre " przestrzega Orlanda przed jego polityką dążącą do rozzerwania SHS. za pomocą zмовy z Bułgarią i bolszewickimi Węgrami, podczas kiedy sami Włosi szerzą wieści, że w Jugosławji rozwija się niebezpieczny bolszewizm, co wcale nie odpowiada rzeczywistości. Wilhelm także szerzył w Rosji bolszewizm, nie wiedząc, że i jego rewolucya obali.

2) Rumuńska komisja w Paryżu przygotowała dla konferencji pokojowej projekt granicy Rumuńsko-Jugosłowiańskiej i prowadzi propagandę na szkodę SHS.

3) Rząd rumuński zgodził się na znaczne ustępstwa na rzecz SHS. w sprawie Banatu, tak że porozumienie między obu państwami wkrótce nastąpi.

26. kwietnia 1919.

A g r a m e r T a g b l a t t:

W wojsku włoskiem widoczny jest ruch rewolucyjny. W czasie demonstracyi w Medyolanie część wojska odmówiła posłuszeństwa. Około 1000 ludzi garnizonu oświadczyło, że w razie rozruchów przyłączą się do ludu. Żołnierze żądają kompromisowego pokoju, ustanowienia socjalnej republiki i wzbraniają się walczyć za cele imperyalistyczne.

P r a v d a:

1) Komunistyczny rząd węgierski wysyła przez linię demarkacyjną na terytoryum SHS. afisze agitacyjne nawołujące Jugosłowian do nieposłuszeństwa wobec swego rządu, do działania przeciw koalicyjnemu kapitalizmowi. Najczęściej pośrednikami tej propagandy są żydzi.

2) Do Belgradu przyjedzie amerykański major Gebhard z propozycją założenia w Serbji szeregu kantyn, które by miały służyć do odżywienia dzieci. Stany Zjedn. przyznaczą na ten cel 390.000 dolarów.

3) Okrętem jedzie do Serbji znaczna ilość mleka kondenzowanego, maki, ryżu, bielizny, obuwia i koców.

4) Poseł Hribar odpowiedział na pytanie jednego z dziennikarzy, co myśli o niezadowoleniu belgradzkiej prasy ze zachowania Czechów, że przyczyną niezadowolenia jest błędne pojmowanie polityki, a stąd

nieuzasadnione wnioski ~~do~~ o obowiązkach między sprzymierzeńcami. Cze-
si są braćmi Jugosłowian, tem cenniejszymi, że Jugosławia jest oto-
czona wrogami.

27. kwietnia 1919.

A g r a m e r T a g b l a t t:

Na wiadomość, że delegaci włoscy opuścili Paryż, odbyły się 25.
kwietnia w Rjece wielkie demonstracye Włochów przeciw Koalicji i
Wilsonowi. Za wywieszenie włoskiej chorągwi płacono 50 koron, tkumy
niosły karykatury Wilsona wśród szyderczych okrzyków. " Consiglio
Nazionale " postanowiło oddać Rjekę generałowi Grazioli, który jed-
nak odpowiedział, że nie może nic zrobić bez rozkazów z Rzymu. An-
gelski batalion, który miał odjechać, pozostał w mieście, cała angel-
ska i francuzka załoga stała podczas demonstracyi skonsygnowana.

28. kwietnia 1919.

P r a v d a:

Czeski " Venkov " domaga się znowu dla Czech kurytarza do mo-
rza Adryatyckiego, szerokiego na 100 km, który by dał Czechom dostęp
do morza, a zarazem przerwałby łączność komunistów.

Srpska R i j e ć:

Według telegramów z 25. kwietnia (Sieda)

za setkę Dynarów	dają 300 Kja, żądają 285 K.
" " Franków.....	" 410 K. " 380 K.
" " Angielskich funtów szterl.....	" 1200 K. " 900 K.
" " Drachm	" 415 K. " 390 K.
" " Lirów	" 250 K. " 215 K.
" " Lei (rum.).....	" 210 K. " 190 K.
" " Lewów (bułg.).....	" 130 K. " 100 K.
" " Dolarów	" 250 K. " 240 K.
" " Marek	" 220 K. " 190 K.
" " Małych dukatów	" 1200 K. " 1000 K.
" " Wielkich "	" 4900 K. " 4000 K.
" " Franków w złocie $\frac{1}{2}$	" 1550 K. " 1300 K.
" " Rubli carskich	" 280 K. " 250 K.

29. kwietnia 1919.

P r a v d a:

Popularny wódz grecki Joany obchodził w towarzystwie greckiego posła w Belgradzie i attaché wojskowego Masarnie w czasie świąt wielkanocnych, składając żołnierzom życzenia, przy czym manifestowano przyjaźń między Grecją a Jugosławią.

--O-B-Z-Q-R--:

Jugosłowiańskie biuro korespondencyjne donosi, że 25. kwietnia przajął Wilson słowiańskich delegatów dr. Švegla z Krainy, dr. Gregorina z Tryestu i dr. Vošnjaka ze Styrii. Na półgodzinnej audyencji wysłuchał Wilson ze zajęciem sprawy słowiańskiej. Pannie Wilson wręczyli delegaci album z 10.000 podpisów.

30. kwietnia 1919.

P r a v d a:

1) Państwo SHS. uznało rząd rosyjski w Syberyi. Ministrem spraw zewnętrznych rządu syberyjskiego jest Sazonow. Zarazem akredytowano posła syberyjskiego na dworze belgradzkim Strandmana.

2) Do Belgradu przyjechali metropolita dr. Zubković z Budapesztu, konsul dr. Mazurin i archimandryta Michaiło z Moskwy.

Bolszewizm w Europie wschodniej, i akcja Koalicji.

Wschodnia Europa pogrąża się co raz bardziej w bolszewizm. Ostatnie postępy poczynił ten ruch już po zawarciu zawieszenia broni, a jeśli koalicja nie użyje energicznych środków, zarazi się i Europa południowa. Obecnie sięga jego sfera po Dunaj. Działalność bolszewicka idzie dwoma drogami: z jednej strony agitacja licznych agentów, zdobywa sobie lud, z drugiej dyplomacja zjednywa sobie elementy narodowe, obiecując im urzeczywistnienie dążeń nacyjnych przeciw niesprawiedliwości konferencji pokojowej. Najwidoczniejsze to w Bułgarii, gdzie stronnicy Radosławowa liczą na otrzymanie Macedonii i Dobrudży przy poparciu sowieckiej Rosji. Radosławow sam przebywa w Berlinie, gdzie się kilka razy znośił z Ferdynandem, co dowodzi porozumieniem między Bułgarią a Niemcami i Rosją. Równocześnie intryguje Bułgarię w Grecji ze zwolennikami Konstantyna i z Młodoturkami. Co do Rumunii mówi Rakowski w jednym manifestie, że

Lenin przeznaczył go na prezydenta rumuńskiej republiki sowieców i że sam przybędzie do Bukaresztu. Faktem jest, że liczni agitatorzy w Rumunii szerzą bolszewizm wśród żołnierzy, podniecają żądania chłopów, i żydów pozbawionych praw namawiają do buntu. Z procesu przeciw rumuńskim socyalistom, którzy wywołali rozruchy 26. grudnia 1918 w Bukareszcie, wyszło na jaw, że prowadzą tam agitację przy pomocy broszur i pieniędzy bolszewicy z Berlina i Budapesztu. —

Sąsiadujące z Jugosławią Węgry nie tylko mają rządy sowieckie, ale prowadzą wojnę z Koalicją. Rząd węgierski liczy na pomoc Rosji, z którą jest stale w porozumieniu, i na której wzoruje urządzenie państwa. Bela Kun żądał telegraficznie od Cziczerina przysłania dekretów wydanych od października 1918 r. bo chce z nich korzystać na Węgrzech. Sam powiedział, że parlamentaryzm jest tylko osłoną przemocy i dlatego go usunął, a zaprowadził swoją dyktaturę. Pomaga mu przybyły z Kijowa wysłannik Lenina Todorowicz. Ogłoszona na Węgrzech mobilizacja obejmuje wszystkie roczniki począwszy od 16-go r. życia. Najmłodsze roczniki będą użyte do służby w etapie. Mobilizowana jest wielka ilość robotników do fabrykamunii i służby sanitarnej.

Według nadchodzących wiadomości jednak, trudno się bolszewikom utrzymać przy władzy. Nawoływania do wpisywania się do czerwonej gwardii odnoszą minimalny skutek. W Budapeszcie może rząd polegać tylko na małej części marynarzy, choć i ci są bez dyscypliny, rabują i aresztują na własną rękę. Bataliony robotnicze opowiedziały się przeciw rządowi bolszewickim, tak samo instytucje **syndykalne** i część policji. Proletaryat jest za socyalizmem, ale nie za bolszewizmem. Były już nawet pogłoski o upadku Beli Kuna, jednak nie potwierdzone.

Licząc na pomoc sowieckiej Rosji, rozpoczął rząd węgierski walki z Koalicją, której jednak nie ma co przeciwstawić. Na wiadomość o wylądowaniu 30.000 Amerykanów w Rjece, zdołali Węgrzy wysłać do Kaposvár ledwie 400 ludzi.

Poprzednia armia węgierska się rozpadła, a nowej jeszcze nie zorganizowano.

Komendantem wojska węgierskiego za Cisą jest Wilhelm Bem, natomiast Tabor Samuel jest komendantem wojska w kraju i ma za zadanie tępić ruch przeciwbolszewicki.

Po odjeździe gen. Smutsa postępuje ofenzywa przeciw Węgrom w dalszym ciągu. Za postawy działania służy Nowy Sad, gdzie jest główny sztab Koalicji i 60.000 wojska kolonialnego. Rumuni posuwają się stale na zachód, przeprowadzając równocześnie prawidłową mobilizację w Siedmiogrodzie. Pomaga im ogólne niezadowolenie ze rządów bolszewickich. We wielu miejscowościach węgierskie rady narodowe potępiły nadużycia band bolszewickich.

Bela Kun sam przyznaje, że położenie Węgier jest krytyczne. Rumuni zajęli linię Sz. Németh, Nagy Karoly, Nagy-Varád, Bekes-Csaba, a z południa doszli do Mania. Zbliżają się do Satoralya-Ujhely i Debreczen. Z północy Czesi zajęli linię Wiedeń-Bruck, tak że tylko 25 km dzieli ich od Budapesztu. Z południowego zachodu posuwają się wojska SHS. na północ od Batassék. Ostatnio zajęły czarne wojska francuskie Szegedin, a według N.F.Presse dostała armia francuska rozkaz zajęcia Budapesztu. Do tego ma posłużyć 10.000 wojska.

Rządy Włochów w okupowanych krajach jugosłowiańskich.

Według doniesień prasy SHS rządzą Włosi nadal na okupowanych terytoriach bezwzględnie. Wywożąc słowiańskich obywateli i internują, zabraniają spiewać słowiańskie pieśni, wywieszać chorągwi i umieszczać napisy sklepowe; wyrębiają lasy i wywożą do Włoch, rekwirują bydło, tak, że n.P. w Istrii nikt nie może zatrzymać więcej bydła, jak 2 sztuki.

Szerzą nadzwyczaj silną propagandę popartą pieniędzmi (za wywieszenie chorągwi włoskiej płacą 50 K.) i wykorzystują każdą sposobność, żeby wymusić na ludności opowiedzenie się za Włochami. Zwolennikom Włoch ułatwiają wyrobienie dokumentów podróży, przyspieszają powrót do kraju członków rodziny, którzy jako jeńcy dotąd we Włoszech zostali, natomiast Słowianom opowiadającym się za SHS grożą utrudnieniami na każdym kroku.

Najintensywniej działa " Consiglio Nazionale " w Rjece, nie przebierając w środkach. Opinia publiczna jest oburzona naduży-

ciami tej instytucji i domaga się usunięcia i ukarania winnych.
Dnia 17. kwietnia odbyły się demonstracje zwrócone przede wszystkim
przeciw "Consiglio Nazionale". Tłum wołał, żeby wykryto sprzenieś-
wierzenia, a słychać było i okrzyki przeciw państwu włoskiemu.

Łopaczynski

Sztab Generalny W. P.

ODDZIAŁ VI (S. .)

18. maj 1919
Nr 5327 Złączn.

Wierzenia, a slyczne było i okazyki przeciw państwu wiockiemu.
przeciw "Constatie Nazjonalne" wiockiemu.
Dnia 17. kwietnia odbyły się demonstracje zwolnione przedewszystkiem
ciemi tej instytucji i domaga się usunięcia i ukarania winnych.

Stefan Włoch